

Kultur er en viktig del av det å være menneske. Gjennom musikk, teater, kunst og fellesskap får vi uttrykke hvem vi er, oppleve tilhørighet og skape mening i livet vårt. For personer med utviklingshemming er likevel deltakelse i kulturlivet fortsatt langt fra en selvfølge. Selv om mange kommuner ønsker å bidra til inkludering, viser undersøkelser fra 2023 at bare rundt 15 prosent av norske kommuner oppgir at de tilrettelegger for kulturtilbud for mennesker med funksjonsvariasjoner. Det viser at mange fortsatt står utenfor viktige fellesskap – også på kulturarenaen.

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (CRPD) minner oss om hvor grunnleggende retten til kulturdeltakelse er. I artikkel 30 understrekes det at alle mennesker har rett til å delta i kulturliv, fritid og idrett på lik linje med andre. Konvensjonen forplikter oss som samfunn til å sikre reell tilgang – ikke bare gjennom fysisk tilgjengelighet, men også gjennom holdninger, kompetanse og vilje til å skape inkluderende møteplasser. Inkludering handler derimot ikke om å kun få en stol ved bordet, men å få en reell stemme rundt bordet. ASK handler om tilrettelagt kommunikasjon for å kunne delta på lik linje med andre, og å uttrykke og utfolde seg. Retten til kulturdeltakelse kan bidra til nettopp dette, og skape rom for deltakelse på tvers av språk og funksjonsnivå. Det kan skape nye veier for inkludering og aksept for hverandre som likeverdige mennesker.

Kommunikasjon er ikke bare det som kommer i ord. Mange snakker uten ord, og de ordene kommer ut av kroppen eller gjennom symboler. Man må bare finne ut av hvordan man kommuniserer på scenen. Det er så mange måter å vise den gleden på. Vi som deltar får utfordringer ut fra det instruktorene mener vi kan klare, og hva vi selv mener vi kan klare. De stiller krav til oss, og vi stiller krav til dem. (Ingerid)

Dette heftet er et resultat av et felles engasjement for å synliggjøre kulturens betydning i livene til mennesker med utviklingshemming. Vi ønsker å løfte frem gode eksempler, inspirerende initiativ og faglige refleksjoner som viser hvordan kultur kan bidra til livskvalitet, mestring og fellesskap. Kultur handler om å være del av noe større – å bli sett, hørt og verdsatt for den man er. Med oss har vi fått sterke stemmer som daglig jobber med kultur som læringsplattform for vår

målgruppe, og som aktivt bruker kunst og kultur ikke bare for å skape kunst for et publikum, men også for å løfte stemmer som ellers ikke kommer til orde.

Tilrettelagte grupper for oss som trenger det er viktige, slik at vi får være med på ordentlig og ikke bare stå i en krok. Ingen ser rart på deg, man blir inkludert som man er. Alle er venner uansett, uavhengig av funksjonsnivå. Alle gjør det man kan og bidrar. (Petter)

Gjennom våre ulike erfaringer – fra habiliteringstjenesten og fra Sjiraffen kultur- og kompetansesenter – har vi sett hvilken kraft som ligger i kulturen som møteplass. Når mennesker med og uten utviklingshemming møtes på kulturarenaer, oppstår ekte inkludering. Da bygges broer mellom fag og kunst, mellom tjenester og mennesker, og mellom dem som ofte blir definert som «utøvere» og «brukere». I slike møter blir alle deltakere, og alle bidrar med sine unike uttrykk.

Vi håper dette heftet kan inspirere til nye tanker og konkrete handlinger i kommuner, tjenester og kulturmiljøer over hele landet. For kulturen tilhører oss alle – og først når alle får delta, blir den virkelig rik.

Bernt Barstad og Ragnhild Arntsen

GJESTEREDAKTØRER

Sitater er hentet fra Petter Bjørkmo og Ingerid Trætteberg, som begge er aktører ved Sjiraffen kultur- og kompetansesenter.

Bernt Barstad

Ragnhild Arntsen